

© Peti Wiskemahn

ევროპის საბჭოს ქარტია დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების შესახებ

ევროპის საბჭოს ქარტია
დემოკრატიული
მოქალაქეობისათვის
განათლებისა და
ადამიანის უფლებათა
სწავლების შესახებ

შესავალი

განათლება არსებით როლს თამაშობს ევროპის საბჭოს ძირითად ღირებულებათა გავრცელებაში, ღირებულებათა, როგორებიცაა დემოკრატია, ადამიანის უფლებები და კანონის უზენაესობა, ასევე, ადამიანის უფლებათა დარღვევების აღკვეთაში. უფრო ზოგადად, განათლება სულ უფრო მეტად აღიქმება, როგორც ძალადობის, ექსტრემიზმის, ქსენოფობიის, დისკრიმინაციის და შეუწყნარებლობის აღზევებისაგან დაცვის მექანიზმი. ამის დასტურია ორგანიზაციის 47 წევრის მიერ, რეკომენდაციის CM/Rec (2010)7 ფარგლებში მიღებული ევროპის საბჭოს ქარტია დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების შესახებ. ქარტიაზე მუშაობა რამდენიმე წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა, იგი შედეგია ფართომასშტაბიანი კონსულტაციებისა და არ შეიცავს ვალდებულებებს. ქარტია წარმოადგენს სახელმძღვანელოს დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ განათლების სფეროში ჩართული პირებისათვის. ვიმედოვნებთ, რომ იგი გახდება წევრ-სახელმწიფოთა მხრიდან ამ მიმართულებით

განხორციელებული ქმედებების სახელმძღვანელო და კატალიზატორი, ისევე როგორც საუკეთესო პრაქტიკის გავრცელება-დანერგვისა და სტანდარტების ამაღლების საშუალება, როგორც ევროპის ფარგლებში, ასევე მის მიღმა.

ევროპის საბჭოს ქარტია დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების შესახებ

მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციის
_ CM/Rec (2010)7 – ფარგლებში

ნაწილი I _ ზოგადი დებულებები

1. გამოყენების სფერო

წინამდებარე ქარტია ეხება განათლებას დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის და ადამიანის უფლებათა სწავლებას, როგორც ეს განმარტებულია მუხლში 2. იგი უშუალოდ არ ეხება დაკავშირებულ სფეროებს, როგორიცაა კულტურათაშორისი განათლება, განათლების თანაბარი ხელმისაწვდომობა, განათლება მდგრადი განვითარებისათვის და განათლება მშვიდობისათვის, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ზემოთ ჩამოთვლილი სფეროები უკავშირდება განათლებას დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის და ადამიანის უფლებათა სწავლებას.

2. განმარტებები

წინამდებარე ქართული სარგებლობისათვის საჭიროა შემდეგი განმარტებები:

ა) „განათლება დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის“ ნიშნავს განათლებას, წვრთნას, ცნობიერების ამაღლებას, ინფორმაციას, პრაქტიკასა და საქმიანობებს, რომელთა მიზანსაც წარმოადგენს, მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის ცოდნის გადაცემის, უნარებისა და ნათელი წარმოდგენების განვითარებისა და დამოკიდებულებებისა და ქცევის წესის ჩამოყალიბების გზით, მათთვის იმ რესურსების მიწოდება, რომელიც საშუალებას მისცემთ მათ, გამოიყენონ და დაიცვან მათდამი მინიჭებული დემოკრატიული უფლებები და ვალდებულებები საზოგადოებაში, დააფასონ მრავალფეროვნება და აქტიური როლი ითამაშონ დემოკრატიული ცხოვრების წესში, დემოკრატიის პრინციპებისა და კანონის უზენაესობის დანერგვისა და დაცვის საშუალებით.

ბ) „ადამიანის უფლებათა სწავლება“ ნიშნავს განათლებას, წვრთნას, ცნობიერების ამაღლებას, ინფორმაციას, პრაქტიკასა და საქმიანობებს, რომელთა მიზანსაც წარმოადგენს, მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის ცოდნის გადაცემის, უნარებისა

და ნათელი წარმოდგენების განვითარებისა და დამოკიდებულებებისა და ქცევის წესის ჩამოყალიბების გზით, მათთვის იმ რესურსების მიწოდება, რომლებიც საშუალებას მისცემს მათ, საკუთარი წვლილი შეიტანონ საზოგადოებაში ადამიანის უფლებათა საყოველთაო კულტურის დანერგვისა და დაცვის საქმეში, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დანერგვისა და დაცვის თვალსაზრისით.

გ) „ფორმალური განათლება“ წარმოადგენს განათლებისა და წვრთნის სტრუქტურულ სისტემას, რომელიც მოიცავს დაწყებითი სკოლამდელიდან და დაწყებითი სკოლიდან, საშუალო სკოლის ჩათვლით, საგანმანათლებლო სისტემას უნივერსიტეტამდე. იგი, ჩვეულებრივ, ხორციელდება ზოგად და პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში და გულისხმობს კურსდამთავრებულთათვის სერტიფიკატების გადაცემას.

დ) „ფორმალური სასწავლო გარემოდან განსხვავებულ გარემოში მიღებული განათლება“ ნიშნავს ნებისმიერ დაგეგმილ საგანმანათლებლო პროგრამას, რომელიც შექმნილია გარკვეული უნარებისა და კომპეტენციების გასაუმჯობესებლად და რომელიც ხორციელდება ფორმალური საგანმანათლებლო გარემოდან დამოუკიდებლად.

ე) „არაფორმალური განათლება“ ნიშნავს მთელი ცხოვრების მანძილზე მიმდინარე პროცესს, რომლის დროსაც ყოველი ინდივიდუალური პიროვნება იძენს დამოკიდებულებებს, ღირებულებებს, უნარებს და ცოდნას, საგანმანათლებლო რესურსებისა და ამ რესურსების გავლენის საშუალებით, საკუთარ გარემოში თუ ყოველდღიური გამოცდილებიდან (ოჯახში, თანატოლების გარემოცვაში, მეზობლების წრეში, ნაცნობებთან ურთიერთობისას, ბიბლიოთეკაში, მასმედიის საშუალებით, სამუშაო ადგილზე, გართობისა და სპორტული შეჯიბრებების თავშეყრის ადგილზე და ა.შ.).

3. კავშირი დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებასა და ადამიანის უფლებათა სწავლებას შორის

განათლება დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის და ადამიანის უფლებათა სწავლება მჭიდროდ არის ერთმანეთთან დაკავშირებული და ერთმანეთს ავსებს. მათ საერთო მიზნები და გამოყენების სფერო აქვთ, განსხვავება მხოლოდ შესწავლის საკითხებსა და პრიორიტეტებშია გამოხატული. დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლების პრიორიტეტს უწინარესად წარმოადგენს დემოკრატიული უფლებები და მოვალეობები, ისევე როგორც საზოგადოების სამოქალაქო, პოლიტიკურ,

სოციალურ, ეკონომიკურ, სამართლებრივ და კულტურულ პროცესებში აქტიური მონაწილეობა; მაშინ, როცა ადამიანის უფლებათა სწავლება ორიენტირებულია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ფართო სპექტრზე, საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა ასპექტში.

4. კონსტიტუციური სტრუქტურები და წევრი ქვეყნების პრიორიტეტები

გამოყენებულ უნდა იქნეს ქვემოთ ჩამოყალიბებული მიზნები, პრინციპები და სტრატეგიები:

ა) საჭიროა გათვალისწინებულ იქნეს თითოეული წევრი სახელმწიფოს კონსტიტუციური სტრუქტურა და გამოყენებულ იქნეს საშუალება, რომელიც შეესაბამება მოცემულ სტრუქტურებს;

ბ) საჭიროა, გათვალისწინებულ იქნეს თითოეული წევრი სახელმწიფოს პრიორიტეტები და საჭიროებები.

5. მიზნები და პრინციპები

საკუთარი პოლიტიკური კურსისა და კანონმდებლობის შემუშავებისა და პრაქტიკის დანერგვისას, წევრმა სახელმწიფოებმა საჭიროა იხელმძღვანელონ ქვემოთ მოყვანილი მიზნებითა და პრინციპებით.

ა) მიზანს წარმოადგენს სახელმწიფოს ტერიტორიაზე მცხოვრები ნებისმიერი პირისათვის დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

ბ) დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების ფარგლებში ცოდნის შექმნა წარმოადგენს პროცესს, რომელიც მთელი ცხოვრების მანძილზე გრძელდება. ამ სფეროში ეფექტური სწავლა მოიცავს დაინტერესებულ მხარეთა ფართო სპექტრს, მათ შორის, პოლიტიკურ მოღვაწეებს, საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწე პროფესიონალებს, მოსწავლეებსა და სტუდენტებს, მშობლებს, საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, განათლების სფეროს ხელმძღვანელებს, სახელმწიფო მოსამსახურეებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებს, ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს, მასობრივ საინფორმაციო საშუალებებსა და ფართო საზოგადოებას.

გ) განათლებისა და წვრთნის ყველა საშუალებას, ფორმალური იქნება იგი, ფორმალური სასწავლო გარემოდან განსხვავებულ გარემოში მიღებული თუ არაფორმალური, საკუთარი ფუნქცია ეკისრება სწავლის მოცემულ პროცესში და მნიშვნელოვანია თითოეული საშუალების წვლილი მისი პრინციპების

ხელშეწყობისა და მიზნების გახორციელების საქმეში.

დ) დიდია არასამთავრობო თუ ახალგაზრდული ორგანიზაციების წვლილი დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების განხორციელებაში, განსაკუთრებით, ფორმალური სასწავლო გარემოდან განსხვავებულ გარემოში მიღებული და არაფორმალური განათლების ფარგლებში და, შესაბამისად, საჭიროა მათთვის შესაძლებლობების შექმნა და მათი მხარდაჭერა, რათა არასამთავრობო და ახალგაზრდულმა ორგანიზაციებმა შეძლონ თავიანთი წვლილის შეტანა ამ საქმეში.

ე) სწავლებისა და სწავლის პრაქტიკა და საქმიანობა უნდა ხორციელდებოდეს დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა ღირებულებებსა და პრინციპებზე დაყრდნობითა და მათი ხელშეწყობის საშუალებით; განსაკუთრებით, საგანმანათლებლო დაწესებულებები, მათ შორის, სკოლების მმართველი ორგანოები, თავიანთი საქმიანობების განხორციელებისას, უნდა ხელმძღვანელობდნენ ადამიანის უფლებათა ღირებულებებით და ხელს უწყობდნენ მოსწავლეებისა და სტუდენტთა, მოსწავლეებისა და სტუდენტების განათლებაზე პასუხისმგებელი პერსონალისა და ყველა

დაინტერესებული სუბიექტის, მათ შორის, მშობლების აღჭურვას უფლებამოსილებით, რომ მათ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ სასწავლო დაწესებულების მიერ გახორციელებულ პროცესებში.

ვ) ზოგადად, დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების არსებით ელემენტს წარმოადგენს სოციალური ერთობისა და კულტურათშორისი დიალოგის ხელშეწყობა, აგრეთვე, მრავალფეროვნებისა და თანასწორუფლებიანობის, მათ შორის, გენდერული თანასწორობის დაფასება; ამ მიმართულებით, მნიშვნელოვანია ცოდნის შექმნა, პიროვნული და სოციალური უნარების გამომუშავება და ნათელი წარმოდგენების შექმნა, რომლებიც ამცირებს კონფლიქტების წარმოქმნის შესაძლებლობებს და ზრდის სხვადასხვა რელიგიურ თუ ეთნიკურ ჯგუფს შორის განსხვავებათა ჯეროვნად შეფასებისა და გაგების შესაძლებლობებს, ქმნის ადამიანური ღირსებებისადმი ურთიერთპატივისცემის გარემოს და საერთო ღირებულებებს, ხელს უწყობს დიალოგის წარმოებას და პრობლემებისა და საკამათო საკითხების ძალადობის გარეშე მოგვარებას.

ზ) დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების

ერთ-ერთ არსებით მიზანს წარმოადგენს მოსწავლეთა და სტუდენტთათვის არა მხოლოდ ცოდნის გადაცემა, ნათელი წარმოდგენების შექმნა და უნარების გამომუშავება, არამედ, საზოგადოებაში მოქმედებისათვის მზადყოფნისათვის მათი მომზადება, რაც გამოიხატება ადამიანის უფლებათა, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დაცვისა და ხელშეწყობისათვის მზადყოფნაში.

თ) განათლების სფეროში მოღვაწე პროფესიონალთა და ახალგაზრდა ხელმძღვანელთა, ისევე, როგორც თავად ტრენერების წვრთნისა და განვითარების მიმდინარე პროგრამა, რომელიც მათ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების პრინციპებსა და პრაქტიკაში გაწვრთნას გულისხმობს, წარმოადგენს ამ სფეროში ეფექტური განათლების უზრუნველყოფის აუცილებელ პირობას და, შესაბამისად, საჭიროა ამ პროგრამის სათანადოდ დაგეგმვა და რესურსებით უზრუნველყოფა.

ი) საჭიროა პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეწყობა და გაღრმავება დაინტერესებულ სუბიექტთა იმ ფართო სპექტრის წარმომადგენელთა შორის, რომლებიც ჩაბმულნი არიან დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების პროცესში, როგორც

სახელმწიფო დონეზე, ასევე, რეგიონულ და ადგილობრივ დონეებზე, რაც იქნება გარანტი იმისა, რომ თითოეული ამ სუბიექტთაგანი მაქსიმალურად მოახერხებს საკუთარი წვლილის შეტანას საერთო მიზნისაკენ სვლის საქმეში; პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეწყობა საჭიროა პოლიტიკურ მოღვაწეებს, საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწე პროფესიონალებს, მოსწავლეებსა და სტუდენტებს, მშობლებს, საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, განათლების სფეროს ხელმძღვანელებს, სახელმწიფო მოსამსახურეებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებს, ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს, მასობრივ საინფორმაციო საშუალებებსა და ფართო საზოგადოებას შორის.

კ) ადამიანის უფლებათა ღირებულებებისა და ვალდებულებების საერთაშორისო ხასიათიდან გამომდინარე და, აგრეთვე, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის საერთო საზოგადო პრინციპებიდან გამომდინარე, აუცილებელია, წევრი ქვეყნების მიერ წახალისებულ და ხელშეწყობილ იქნეს თანამშრომლობა საერთაშორისო და რეგიონულ დონეებზე, იმ საქმიანობებთან დაკავშირებით, რომელსაც გულისხმობს წინამდებარე ქარტია და, ასევე, საჭიროა საუკეთესო პრაქტიკის ურთიერთგაზიარების ხელშეწყობა.

ნაწილი III – პოლიტიკური კურსი

6. ზოგადი და პროფესიული ფორმალური განათლება

წევრ ქვეყნებს ევალებათ, დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების ჩართვა როგორც სკოლამდელ, დაწყებითი, საბაზო და საშუალო სკოლის ფორმალური განათლების სასწავლო პროგრამებში, ასევე, ზოგადი და პროფესიული განათლებისა და წვრთნების პროგრამებში. წევრ ქვეყნებს, ასევე, ევალებათ, ამ სასწავლო პროგრამების ფარგლებში, გააგრძელონ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების მხარდაჭერა, შემოწმება და მოდერნიზება, რაც იქნება გარანტი იმისა, რომ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლება და ადამიანის უფლებათა სწავლება იქნება შესაბამისი და შენარჩუნებულ იქნება ამ მიმართულებით გატარებული კურსის მდგრადობა.

7. უმაღლესი განათლება

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, აკადემიური თავისუფლების პრინციპების დაცვით, ხელი შეუწყონ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების

დანერგვას უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, განსაკუთრებით იმ სტუდენტებს შორის, რომლებიც მომავალში საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწე პროფესიონალებად უნდა ჩამოყალიბდნენ.

8. დემოკრატიული მმართველობა

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, ყველა საგანმანათლებლო დაწესებულებაში ხელი შეუწყონ დემოკრატიულ მმართველობას, როგორც მმართველობის თავისთავად სასურველ და სარგებლის მომტან მეთოდს და, ასევე, დემოკრატიის სწავლების და განხორციელებისა და ადამიანის უფლებათა პატივისცემის პრაქტიკულ საშუალებას. მათ ევალებათ, სათანადო საშუალებების გამოყენებით, წაახალისონ და ხელი შეუწყონ მოსწავლეებისა და სტუდენტების, მოსწავლეებისა და სტუდენტების განათლებაზე პასუხისმგებელი პერსონალისა და ყველა დაინტერესებული სუბიექტის, მათ შორის, მშობლების აქტიურ ჩართულობას საგანმანათლებლო დაწესებულებების მმართველობაში.

9. წვრთნა

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, უზრუნველყონ მასწავლებლების, მოსწავლეთა და სტუდენტთა

განათლებაზე პასუხისმგებელი სხვა პერსონალის, მოსწავლეებისა და სტუდენტების კავშირთა ხელმძღვანელებისა და ტრენერების პირველდაწყებითი და მიმდინარე წვრთნა და განვითარება დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების სფეროში, რაც იქნება გარანტი იმისა, რომ მათ სრულყოფილი ცოდნა და ნათელი წარმოდგენა ექნებათ მოცემული დისციპლინის მიზნებისა და პრინციპების, და შესაბამისი სწავლებისა და სწავლის მეთოდების შესახებ, ისევე, როგორც სხვა უნარ-ჩვევები, რომლებიც უკავშირდება მოცემულ სფეროში განათლებას.

10. არასამთავრობო ორგანიზაციების, ახალგაზრდული ორგანიზაციების და სხვა დაინტერესებულ სუბიექტთა როლი

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, ხელი შეუწყონ არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს, რათა მათ საკუთარი წვლილი შეიტანონ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების საქმეში, განსაკუთრებით, ფორმალური სასწავლო გარემოდან განსხვავებულ გარემოში მიღებული განათლების სფეროში. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა აღიარონ ამ ორგანიზაციათა

ღვაწლი და განათლების სისტემაში მათი საქმიანობის მნიშვნელობა, გაუწიონ მათ საჭირო დახმარება იქ, სადაც არსებობს ამის საშუალება და ხელი შეუწყონ მსგავს ორგანიზაციებს, რათა მათ შეძლონ, მაქსიმალურად გამოიყენონ დაგროვილი გამოცდილება და საკუთარი წვლილი შეიტანონ განათლების ყველა ფორმაში. წევრმა სახელმწიფოებმა, ასევე, უნდა უზრუნველყონ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების გასაჯაროება და დაინტერესებული სუბიექტების, განსაკუთრებით, მედიასაშუალებებისა და ფართო საზოგადოების ჩართულობა ამ სფეროში, რათა დაინტერესებულ სუბიექტებს საშუალება მიეცეთ, მაქსიმალური წვლილი შეიტანონ ამ მიმართულებით მიმდინარე პროცესებში.

11. შეფასების კრიტერიუმები

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების პროგრამების ეფექტურობის შეფასების კრიტერიუმების შემუშავება. ყველა მსგავსი შეფასების განუყოფელ ნაწილს უნდა წარმოადგენდეს მოსწავლეთა და სტუდენტთა მიერ გაკეთებული კომენტარები და შენიშვნები.

12. კვლევა

წევრ სახელმწიფოებს ევალუბათ დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების სფეროში კვლევის ინიცირება და ხელშეწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს ამ სფეროში არსებული სიტუაციის შესახებ შეფასებების გაკეთებას და დაინტერესებული სუბიექტებისათვის, მათ შორის, პოლიტიკური მოღვაწეებისათვის, საგანმანათლებლო დაწესებულებებისათვის, სკოლების ხელმძღვანელებისათვის, მასწავლებლებისათვის, მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის, არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვისა და ახალგაზრდული ორგანიზაციებისათვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას, რაც დაეხმარება მათ, შეაფასონ და გაზარდონ თავიანთი ეფექტურობა და ეფექტიანობა და გააუმჯობესონ მათ მიერ წარმოებული პრაქტიკა. მსგავსი კვლევა, გარდა სხვა დანარჩენისა, უნდა მოიცავდეს სასწავლო პროგრამების კვლევას, ინოვაციურ პრაქტიკას, სწავლების მეთოდებს და შეფასების სისტემათა, მათ შორის, შეფასების კრიტერიუმებისა და მაჩვენებლების სისტემათა განვითარებას. წევრ სახელმწიფოებს ევალუბათ, საკუთარი კვლევის შედეგები გაუზიარონ სხვა წევრ სახელმწიფოებს

და დაინტერესებულ სუბიექტებს იქ, სადაც ამის საჭიროება არსებობს.

13. სოციალური ერთობის გამტკიცების, მრავალფეროვნების დაფასებისა და უთანხმოებებისა და კონფლიქტების მოგვარების უნარი

განათლების ყველა სფეროში, წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, წინ წამოწიონ საგანმანათლებლო მიდგომა და სწავლების მეთოდები, რომლებიც ემსახურება დემოკრატიულ და მულტიკულტურულ საზოგადოებაში თანაცხოვრების სწავლის მიზანს და, ასევე, რომლებიც საშუალებას აძლევს შემსწავლელ სუბიექტს, შეიძინოს სათანადო ცოდნა და უნარები, რომელიც მას დაეხმარება სოციალური ერთობის ხელშეწყობაში, მრავალფეროვნებისა და თანაბარუფლებიანობის დაფასებაში, განსხვავებათა ჯეროვნად შეფასებასა და გაცნობიერებაში - განსაკუთრებით, სხვადასხვა რელიგიურ და ეთნიკურ ჯგუფს შორის არსებულ განსხვავებათა შეფასებაში - და უთანხმოებათა და კონფლიქტურ სიტუაციათა არაძალადობრივი გზით მოგვარებაში, ისე, რომ დაცული იყოს ყველა მონაწილე მხარის უფლება და, აგრეთვე, დისკრიმინაციისა და ძალადობის ყველანაირი სახის გამოვლინების

წინააღმდეგ ბრძოლაში, განსაკუთრებით, როდესაც ადგილი აქვს დამინებასა და ჩაგვრას.

ნაწილი IV _ შეფასება და თანამშრომლობა

14. შეფასება და შემოწმება

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, რეგულარულად აწარმოონ იმ სტრატეგიებისა და კურსის შეფასება, რომელიც მათ მიერ იქნა შერჩეული წინამდებარე ქარტიასთან დაკავშირებით და, საჭიროების შემთხვევაში, ამ სტრატეგიებსა და კურსში შეიტანონ სათანადო ცვლილებები. აღნიშნულის განხორციელება შესაძლებელია სხვა წევრ ქვეყნებთან თანამშრომლობით, მაგალითად, რეგულარული კონსულტაციებისა და ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლის საშუალებით. ასევე, ნებისმიერ წევრ ქვეყანას აქვს საშუალება, დახმარებისათვის მიმართოს ევროპის საბჭოს.

15. თანამშრომლობა შემდგომი საქმიანობისას

საშუალების არსებობის შემთხვევაში, წევრი სახელმწიფოები უნდა თანამშრომლობდნენ ერთმანეთთან, ევროპის საბჭოს საშუალებით, წინამდებარე ქარტიაში დასახული მიზნებისა და პრინციპების განხორციელების საქმეში, შემდეგი გზებით:

ა) მოქმედებდნენ შეთანხმებულად, საერთო ინტერესების შესახებ და პრიორიტეტულ საკითხებში;

ბ) ხელს უწყობდნენ მრავალმხრივ და ტრანსსასაზღვრო საქმიანობას, მათ შორის, დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების სფეროში მოღვაწე კოორდინატორთა არსებული ქსელის საშუალებით;

გ) აწარმოებდნენ მოცემულ სფეროში დაგროვილი საუკეთესო პრაქტიკის გაცვლა-გამოცვლას, განვითარებას, კოდიფიცირებასა და გავრცელებას;

დ) უზრუნველყოფდნენ ყველა დაინტერესებული სუბიექტის, მათ შორის, საზოგადოების ინფორმირებულობას წინამდებარე ქარტიის მიზნებისა და განხორციელების შესახებ;

ე) ხელს უწყობდნენ არასამთავრობო ორგანიზაციების, ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწე პროფესიონალთა ევროპული ქსელების მოღვაწეობასა და მათ შორის თანამშრომლობას.

16. თანამშრომლობა საერთაშორისო დონეზე

წევრ სახელმწიფოებს ევალებათ, გაუზიარონ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს მათ მიერ, ევროპის საბჭოს ფარგლებში, დემოკრატიული მოქალაქეობისათვის განათლებისა და ადამიანის უფლებათა სწავლების სფეროში ჩატარებული სამუშაოების შედეგები.

Directorate of Education and Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 35 29
Fax: +33 (0) 3 88 41 27 88
Internet: <http://www.coe.int/edc>